

59. Bratislavské
hudobné
slávnosti

BHS

20.9. –
– 6.10.
2024

Autor diela: Juraj Čútek

20. 9. 2024

19.30

Hlavný usporiadateľ BHS

MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

BHS člen
Európskej
asociácie
festivalov

www.filharmonia.sk

WWW.FILHARMONIA.SK

59. Bratislavské hudobné slávnosti

BRATISLAVA MUSIC FESTIVAL
MUSIKFESTSPIELE BRATISLAVA
FÊTES DE MUSIQUE DE BRATISLAVA
FESTIVAL DE MÚSICA DE BRATISLAVA

**Záštitu nad 59. ročníkom BHS prevzal
prezident Slovenskej republiky
Peter Pellegrini.**

Mgr. art. Marián Turner
generálny riaditeľ Slovenskej filharmónie

Manažment BHS

PhDr. Izabela Pažitková
hlavná manažérka

PhDr. Mária Hlavačková
manažérka

Adresa

Slovenská filharmónia
Manažment BHS
Medená 3
816 01 Bratislava
Slovenská republika
Tel.: +421 2 20 475 201/246

www.bhsfestival.sk

Hlavný usporiadateľ BHS
Slovenská filharmónia

z poverenia a s príspevkom
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

BHS – člen Európskej asociácie festivalov

European Festivals Association
Association Européenne des Festivals
Europäische Festival-Vereinigung

Festivalový výbor BHS

prof. Peter Mikuláš
koncertný umelec
predseda Festivalového výboru BHS

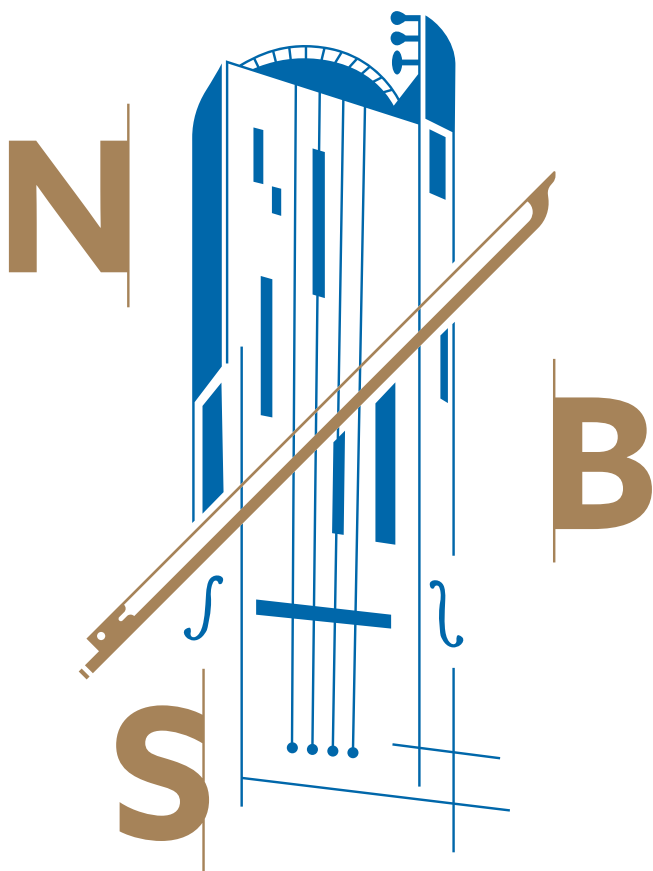
Mgr. Juraj Bubnáš, PhD.
dramaturg Slovenskej filharmónie

prof. Marian Lapšanský
koncertný umelec

PhDr. Ivan Marton
muzikológ

PhDr. Izabela Pažítková
hlavná manažérka BHS

doc. Marek Piaček
hudobný skladateľ

hrdý partner Slovenskej filharmónie

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

Otvárací koncert 59. ročníka BHS

Slovenská filharmónia

Daniel Raiskin, dirigent

Roman Patkoló, kontrabas

Alexander Moyzes (1906 – 1984)

Dolu Váhom,

suita pre veľký orchester, op. 26

25'

Pri prameňoch

Z Liptova do Oravy

Okolo Strečna

Romanca

Dunaju do náručia

Nino Rota (1911 – 1979)

**Divertimento concertante
pre kontrabas a orchester**

25'

Allegro

Marcia

Aria. Andante

Finale. Allegro marcato

Dmitrij Šostakovič (1906 – 1975)

Symfónia č. 9 Es dur, op. 70

26'

Allegro

Moderato

Presto

Largo

Allegretto

slovenská filharmónia

Medzi zakladateľské osobnosti slovenskej hudobnej moderny patrili popri Eugenovi Suchoňovi a Jánovi Cikkerovi v prvej polovici minulého storočia aj skladateľ **Alexander Moyzes**. Všetci traja boli absolventmi kompozičnej triedy Vítězslava Nováka na Majstrovskej škole pražského konzervatória, kde sa formoval ich autorský štýl a tvorivý naturel. Moyzes sa už v mladosti vydal na cestu klasického symfonizmu: je autorom dvanástich plnoformátových symfónií, pričom tú prvú napísal ako 23-ročný mladík v roku 1929. Zatiaľ čo Suchoň a Cikker inklinovali k rapsodickému či skôr baladickému naratívu hudobnej výpovede, Moyzesovo symfonické hudobné myslenie sa stalo základom ďalšieho vývoja štandardných žánrov slovenskej orchestrálnej hudby. Hlbokú brázdú v domácej hudobnej kultúre vyvorala aj Moyzesova dlhoročná pedagogická činnosť; ako profesor skladby odchoval vo svojej triede na Vysokej škole múzických umení v Bratislave niekoľko autorských generácií.

Suita pre veľký orchester **Dolu Váhom, op. 26** vznikla v roku 1935 pôvodne ako sprievodná hudba k rozhlasovému pásmu o rieke Váh a patrí dodnes k Moyzesovým najznámejším dielam. Autor neskôr suitu prepracoval pre malý orchester a v roku 1945 ju rozšíril na päť častí vo veľkom symfonickom obsadení. Zároveň ju doplnil o literárny program, ktorý sám napísal; ten mapuje cestu našej národnej rieky od prameňov pod Tatrami cez Liptov a Oravu popri Strečne až po ústie do Dunaja. Moyzes nebol prvý, komu učarovali meandre a zákutia malebného prúdu nášho veľtoku. Čarovnú cestu dolu Váhom opísal už v 19. storočí barón Alojz Medňanský vo svojom známom cestopise. *„Základná idea Moyzesovho diela sa približuje smetanovskej koncepcii oslavy rodnej zeme, ba dokonca sa dajú nájsť spoločné styčné body v zobrazovacej metóde medzi Smetanovou symfonickou básňou Vltava a Moyzesovou suitou“* – napísal v monografii o skladateľovi Ladislav Burlas.

„Bol to charizmatický človek s neobyčajnou schopnosťou riadiť sa intuíciou. Tak ako deti, jednoduchí muži, citliví či nevinní ľudia, hovoril nečakané a ohromujúce veci. Hneď ako sa zjavil, rozptýlil stres a navodil akúsi slávnostnú atmosféru“ – týmito slovami charakterizoval skladateľa

Nina Rotu jeho dôverný priateľ a blízky spolupracovník, slávny taliansky režisér Federico Fellini. Milánsky rodák Nino Rota si získal v kultúrnom svete renomé ako autor fenomenálnej filmovej hudby (v tejto oblasti patril spolu s Miklósom Rózsom medzi najvýznamnejšie skladateľské osobnosti svojej generácie). Hudba k Felliniho legendárnym filmom *La strada*, *Sladký život*, *8 a pol*, k Viscontiho *Gepardovi*, Zeffirelliho *Romeovi a Júlii* a najmä nesmrteľné melódie z Coppolovho filmu *Krstný otec* – to všetko už dávno patrí do zlatého fondu svetovej kinematografie. Málokto zo súčasníkov však vie, že Rota disponoval klasickou erudíciou v oblasti vážnej hudby (študoval kompozíciu na konzervatóriách v Miláne a Ríme, neskôr sám pedagogicky pôsobil na konzervatóriu v Bari) a na svojom tvorivom konte mal popri filmovej hudbe aj opusy mnohých žánrov, medzi nimi jedenásť oper, päť baletov, skladby pre klavír, miešané zbory, komorné či symfonické útvary, no najmä inštrumentálne koncerty pre rôzne sólové nástroje. Medzi tie patrí aj **Divertimento concertante** pre kontrabas a orchester, ktoré skladateľ napísal v rokoch 1968 až 1973 pre významného talianskeho sólistu Franca Petracchiho. Ambíciou Nina Rotu bolo predstaviť orchestrálny hudobný nástroj, ktorý na pódiu len zriedka účinkuje ako sólový, v podobe výrazovo pozoruhodne disponovaného, no zároveň výsostne virtuózne uspôsobeného inštrumentu. Možno práve z toho dôvodu cituje skladateľ v úvode diela tému, vzdialene pripomínajúcu hlavnú myšlienku z Paganiniho Husľového koncertu č. 1 D dur. V ďalšom hudobnom priebehu odкрýva sólový part celú paletu rôznorodých techník kontrabasovej hry, od rýchlych pasáží cez flažolety a expresívnu melodiku v tretej časti až po bravúrne sólovú kadenciu pred vyvrcholením v pôsobivo vypointovanom Finale.

V zime 1944, keď už bolo víťazstvo Červenej armády nad nacistickými vojskami prakticky na dosah, prekvapil **Dmitrij Šostakovič** verejnosť správou, že pracuje na svojej ďalšej, v poradí už deviatej symfónii. Týmto dielom mal v úmysle završiť svoj veľkolepý „vojnový“ symfonický triptych, ktorý by s ním tvorila predchádzajúca Leningradská a po nej Ôsma symfónia. Zopár skladateľových priateľov malo šťastie vypočúť si pri

klavíri v jeho podaní úvodné takty energického Allegra, no ďalšiu autorovu kompozičnú prácu nad partitúrou už zahalilo rúcho tajomstva. Šostakovič v priebehu krátkeho času dokončil expozíciu a rozvedenie prvej časti, potom však náhle, bez udania dôvodu, tvorivý proces prerušil a najbližšiemu okoliu neskôr prezradil, že sa rozhodol pre iný symfonický variant.

Premiéra 9. symfónie v metropole nad Nevou v podaní Leningradskej filharmónie pod taktovkou Jevgenija Mravinského sa uskutočnila 3. novembra 1945 v očakávaní „monumentálneho diela na oslavu nášho víťazstva nad fašizmom“. Avšak to, čo z pódia zaznelo, poslucháčsku verejnosť i hudobných kritikov neobyčajne zaskočilo. Namiesto veľkolepého orchestrálneho útvaru odznela akási miniatúrna neoklasicistická „symfónia-scherzo“, ktorá celým svojim koncepčným ustrojením ostro kontrastovala s pôvodným zámerom. Od majestátnych fresiek Siedmej a Ôsmej symfónie sa odlišovala všetkým: odklonom od monumentality, absenciou psychologizmu a nadsadeného dramatizmu, stručnosťou, nekonfliktnosťou i sledom prenikavo kontrastných častí, ktorých charakter i forma posúvajú dielo do blízkosti Mozartovho či Haydnovho ranoklasického symfonizmu. Zato však skladba sprostredkúva pohodu, žart a iróniu, vyjadrovanú rôznymi formovými hrami, z ktorých však môže mať pôžitok iba cvičené ucho. V radoch domácich kritikov a estetikov sa dielo stretlo prevažne s nepochopením, ba pohoršením a vyvolalo búrlivú polemiku: väčšina z nich symfóniu označila za „formalistickú“, „antirealistickú“ a konštatovala, že ide o skladateľovu „úplnú tvorivú porážku“. Šostakovič však bral ich výhrady s nadhľadom. Podľa svedectva tvorcovho životopiscu Krzysztofa Meyera (Schott, 2008) *„skladateľ počas orchestrálnych skúšok nervózne pobehoval po sále a ustavične opakoval slová ,cirkus, cirkus‘, ako keby chcel dirigentovi pripomenúť groteskný charakter svojich skladieb spred dvadsiatich rokov“*. Dôvod, pre ktorý Šostakovič zmenil pôvodnú grandióznu koncepciu svojho diela, vyšiel najavo až po umelcovej smrti. Vo svojich memoároch, ktoré s ním začiatkom sedemdesiatych rokov spísal Solomon Volkov, skladateľ uvádza, že nebol schopný napísať apoteózu na Stalina. *„Jednoducho som to nedokázal“*.

V päťčastovom cykle **Symfónie č. 9 Es dur, op. 70** sa striedajú nálady ako na bežiacom filmovom páse: od bizarných momentov a groteskných paródii až po ťažké, trdnomyseľné úseky. V úvodnom *Allegre* bezstarostná hlavná téma nadobúda podobu veselých grimás a utahuje si z poslucháča sofistikovanými harmonickými fintami. Vedľajšiu myšlienku stvárňuje výsmešný, parodicky krívajúci marš sólovej pikoly – akoby si skladateľ robil z vážnej historickej udalosti posmech a sarkastickým nasadením cirkusovej hudby sa usiloval podmaľovať klaunské výjavy. Pomalé *Moderato* druhej časti s ponurým klarinetovým sólom má nádych hlbokkej šostakovičovskej melanchólie a nesie stopy smútku či nostalgie. V tretej časti *Presto* sa znovu vracia na scénu pôvodná uvoľnená nálada s útočnými výbojmi. Recitatív sólového fagotu v štvrtej časti *Largo* nás na chvíľu vovedie do vážnej atmosféry, ktorú poznáme zo skladateľových veľkých symfónií. Záverečné *Allegretto* sa síce pomaly rozbíha, no potom sa veselo roztancuje. Už-už sa zdá, že prerastie do očakávanej oslavy historického triumfu, napokon je to však znova len znôška hudobnej brutality a banalít – akoby sa víťazná vojenská prehliadka odohrávala v manéži, kankán sa cifroval v ťažkých čižmách a tanky boli stáby vystrihnuté z kartónu.

Na veľké prekvapenie všetkých, Šostakovičov výsmešný symfonický koncept nemal pre skladateľa v stalinistickom sovietskom Rusku žiadne nepríjemné dôsledky a autor mohol slobodne tvoriť ďalej.

Až o tri roky neskôr mu to niektorí jeho skladateľskí kolegovia (Tichon Chrennikov, Vladimir Sacharov) pri prijímaní stanoviska rezolúcie o úlohách socialistického umenia poriadne spočítali. To však na popularite 9. symfónie vo svete neubralo – dnes patrí medzi skladateľove najznámejšie a najčastejšie uvádzané diela.

Ivan Marton

Daniel Raiskin

© Peter Brenkus

„Daniel Raiskin je hudobníkom s výraznou senzibilitou, ktorý svojmu remeslu naozaj rozumie...“ (Gramophone)

Vďaka svojmu nezameniteľnému umeleckému rukopisu sa Daniel Raiskin stal jedným z najuznávanejších dirigentov svojej generácie a vo svojich nápadne koncipovaných programoch rozvinul široký repertoár presahujúci rámec hlavného prúdu. Daniel Raiskin vyrastal ako syn renomovaného muzikológa v Sankt Peterburgu. Vo svojom rodnom meste navštevoval slávne konzervatórium (vysokú hudobnú školu) a v štúdiu pokračoval v Amsterdame a Freiburgu. Najskôr sa zameriaval na hru na viole. K jeho nasmerovaniu na dirigentskú dráhu ho inšpirovala najmä osobnosť vynikajúceho pedagóga L. Savicha, ako aj majstrovské kurzy s dirigentmi ako M. Jansons, N. Järvi, M. Horvat, W. Nelsson a J. Panula.

Od sezóny 2020/2021 zastáva Daniel Raiskin post šéfdirigenta Slovenskej filharmónie. Okrem toho je od augusta 2018 hudobným riaditeľom Winnipeg Symphony Orchestra a od sezóny 2017/2018 hlavným hosťujúcim dirigentom Belehradskej filharmónie. Od sezóny 2026/2027 bude šéfdirigentom a hudobným riaditeľom Janáčkovej filharmónie Ostrava. Daniel Raiskin pôsobil ako hlavný hosťujúci dirigent v Orquesta Sinfónica de Tenerife (sezóna 2017/2018), šéfdirigent Staatsorchester Rheinische Philharmonie v Koblenzi (2005 – 2016) a šéfdirigent Filharmónie ArturaRubinsteina v Lodži (2008 – 2015).

Daniel Raiskin sa tiež vytrvalo snaží zdieľať svoje vedomosti a vášeň s mladými hudobníkmi po celom svete. Pravidelne sa venuje práci s mládežníckymi orchestrami okrem iného v Kanade, Estónsku, Nemecku, Islande, Holandsku Poľsku a Juhoafrickej republike. Medzi

popredných sólistov, s ktorými Raiskin spolupracuje, patria napr. E. Ax, R. Buchbinder, C. Crozman, X. de Maistre, R. Fleming, N. Freire, M. Fröst, A. Gerhardt, V. Gluzman, N. Gutman, D. Hope, K. Kriikku, S. Lamsma, L. Lang, D. Lazić, F. Leleux, J. Lisiecki, A. Lubimov, T. Masurenko, A. Mayer, D. Müller-Schott, O. Mustonen, J. Rachlin, B. Schmid, J. Steckel, A. Vinnitskaya, L. Vondráček a A. Volodin.

V poslednom čase realizoval kritikou vysoko hodnotené nahrávky Mahlerovej Symfónie č. 3 a Šostakovičovej Symfónie č. 4 (AVI). Jeho nahrávka violončelových koncertov E. W. Korngolda, E. Blocha a B. Goldschmidta s J. Steckelom (AVI) získala v roku 2012 ocenenie Echo Klassik. Medzi jeho ďalšie nahrávacie projekty posledných rokov patrí cyklus symfónií L. Glassa (Cena Dánskeho rádia) a cyklus všetkých koncertov a rapsódií A. Chačaturiana (CPO), nahrávka Lutosławského vokálno-inštrumentálnych diel (Dux) a CD s dielami A. Tansmana Prorok Izaiáš a Žalmy (World Premiere Recordings). So Slovenskou filharmóniou a v spolupráci so spoločnosťou CPO začal v júni 2024 nahrávať kompletný cyklus symfónií F. Schmidta.

Roman Patkoló

© Ana Maria Steg

Rodák zo Žiliny začal na tamojšom konzervatóriu študovať už ako 13-ročný (J. Krigovský). O dva roky neskôr pokračoval v štúdiu na Hochschule für Musik und Theater München (K. Trumpf). Počas svojho štúdia bol štipendistom nadácie A.-S. Mutter, na ktorej podnet absolvoval prehrávky u významných osobností z oblasti klasickej hudby, akými sú: Sir A. Previn, J. Levine, G. Kremer, Z. Mehta, D. Barenboim, K. Penderecki, A. Chumachenco a K. Masur.

Ako 24-ročný získal titul profesora a začal vyučovať na Hochschule für Musik und Theater München.

Od roku 2009 vyučuje na Hochschule für Musik vo švajčiarskom Bazileji a občas pôsobí ako lektor majstrovských kurzov v Európe a Ázii. V sezóne 2024/2025 bude Patkoló rezidenčným umelcom Thüringenskej filharmónie. Je držiteľom viac ako dvadsiatich medzinárodných cien a ocenení, ale i prestížnych národných ocenení, akými sú: Cena Nadácie Tatra banky (v kategórii Mladý tvorca), Cena L. Rajtera, Štátne vyznamenanie prezidenta SR (2019) či Krištáľové krídlo.

Sólové koncerty a dvojkoncerty s A.-S. Mutter absolvoval v Európe, Ázii i Amerike v koncertných sálach ako Berlínska Filharmónia, Carnegie Hall, Boston Symphony Hall, Kennedy Center, KKL Luzern, Elbphilharmonie Hamburg a ďalšie. Taktiež sa venuje komornej hudbe, spolupracoval s umelcami ako Sarah Chang, K. a M. Labèque, Nobuko Imai, Maximilian Hornung či Daniil Trifonov. Na podnet A.-S. Mutter vznikli nové duá a dvojkoncerty pre husle, kontrabas a orchester (A. Previn, K. Penderecki, S. Currier, W. Rihm), ktoré spolu odpremiérovali a nahrali (Deutsche Grammophon). Patkoló premiéroval koncert P. Kršku s ŠKO Žilina a s SKO a M. Rodriguez Brüllovou i dvojkoncert S. Bodorovej pre gitaru a kontrabas. Na konte má viac ako 30 premiér diel od súčasných skladateľov mladšej generácie (K. Simonov, G. Gelgotas).

Slovenská filharmónia

© Peter Brenkus

Slovenská filharmónia bola založená v roku 1949. Pri jej umeleckom zrode stáli dve významné osobnosti medzinárodného hudobného života V. Talich (1949 – 1952) a L. Rajter (1949 – 1976). Na umeleckom profilovaní orchestra sa podieľali ďalší šéfdirigenti – T. Frešo, L. Slovák, L. Pešek, V. Verbickij, B. Režucha, A. Ceccato, O. Lenárd, J. Bělohlávek, V. Válek, P. Feranec, E. Villaume a J. Judd. Od sezóny 2020/2021 zastáva post šéfdirigenta Daniel Raiskin.

Z množstva hostujúcich dirigentov je potrebné uviesť osobnosti svetového mena ako J. Ferencsik, W. Rowicki, V. Smetáček, K. Ančerl, F. Konwitschny, A. Jansons, V. Neumann, H. Abendroth, A. Pedrotti, Sir E. Goossens, Sir M. Sargent, R. Benzi, K. Masur, Sir Ch. Mackerras, C. Zecchi, S. Baudo, C. Abbado, K. Sanderling, Z. Košler, R. Muti, K. Richter, K. Kondrašín, L. Segerstam, A. Lombard, S. Celibidache, T. Sanderling, O. Danon, M. Rossi, N. Järvi, K. Kobayashi, J. Svetlanov, M. Jansons, Ch. von Dohnányi, D. Kitajenko, O. Suitner, J. Conlon, V. Gergiev, A. Rahbari, F. Luisi, Sir Y. Menuhin, P. Schreier, V. Fedosejev, R. Weikert, M. Caridis, P. Steinberg, P. Keuschnig, T. Hanus, J. Hrůša, J. Valčuha, T. Netopil, I. Marin, P. Baleff, G. Pehlivanian, J. Märkl, I. Volkov, W. Marshall, E. G. Jensen, A. Buribayev a mnohí ďalší, ale i skladateľov-interpretov vlastných diel ako J. Martinon, K. Penderecki a A. Chačaturian.

Slovenská filharmónia realizovala množstvo nahrávok pre rozhlas, televíziu a hudobné vydavateľstvá OPUS, Supraphon, Panton, Hungaroton, JVC Victor, RCA, Pacific Music, Naxos a Marco Polo. Je pravidelným hosťom významných európskych hudobných pódíí a festivalov. V rámci svojich početných zahraničných

zájazdov vystúpila v takmer všetkých európskych krajinách, na Cypre, v Turecku, USA a pravidelne hostuje na koncertných turné v Japonsku, Južnej Kórei, Ománe a Spojených arabských emirátoch.

V roku 2023 bol orchester Slovenská filharmónia na turné v Japonsku s klaviristkou O. Scheps a violončelistom T. Sasanumom. Na konci roka absolvoval turné v Južnej Kórei s klaviristom Y. Sunwoom. Vo februári 2024 koncertoval s klaviristom L. Marušicom v Záhrebe a Maribore. V sezóne 2024/2025 realizuje Slovenská filharmónia so šéfdirigentom D. Raiskinom niekoľko nahrávok z diel F. Schmidta, E. Dohnányiho a J. N. Hummela. Predstavila sa na otváracom koncerte Festivalu Špilberk a opätovne vystúpila na švajčiarskom festivale Murten Classics. K významným zahraničným aktivitám patria koncerty v Liederhalle Stuttgart, Kolínskej filharmónii a Dóme sv. Štefana vo Viedni. Slovenská filharmónia vystúpi aj na koncertoch v slovenských mestách (Piešťany, Ružomberok, Nitra) a sezónu ukončí na festivale v Českom Krumlove so svetoznámym huslistom Maximom Vengerovom.

SOBOTA 21. 9.

16.00

Stípková sieň Slovenskej filharmónie

Quasars Ensemble

Ivan Buffa | dirigent

Leo Konno | koto

Zdeněk Folprecht

Concertino pre deväť nástrojov, op. 21

Dai Fujikura | Koncert pre koto

Aaron Copland

Apalačská jar,

suita pre trinásť nástrojov

19.30

Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

Wiener Symphoniker

Petr Popelka | dirigent

Anna Vinnitskaya | klavír

Piotr Il'jič Čajkovskij

Koncert pre klavír a orchester

č. 1 b mol, op. 23

Béla Bartók

Koncert pre orchester

PIATOK

20. september 2024
19.30

© Peter Brenkus

**Hlavný usporiadateľ Slovenská filharmónia
z poverenia a s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR**

BHS člen Európskej asociácie festivalov

Hlavný partner Slovenskej filharmónie

Partneri a mediálni partneri

PREDAJ VSTUPENIEK

v pokladnici Slovenskej filharmónie/budova Reduty

pondelok – piatok 12.00 – 18.00
a hodinu pred každým koncertom

telefón: +4212 20 475 293 | **e-mail:** vstupenky.bhs@filharmonia.sk
predaj vstupeniek on-line: www.bhsfestival.sk | www.filharmonia.sk

Zmena programu a účinkujúcich vyhradená

Výtvarné dielo na obálke: Juraj Čutek Viola
Vydala: Slovenská filharmónia

Zostavil: Kristína Gotthardtová a Manažment BHS
Slovenská filharmónia je štátna príspevková organizácia MK SR.

